

Taalonderwijs midden in het leven

Lezen en schrijven in de 21ste eeuw

Landelijke Studiedag van de Nederlandse en Vlaamse Freinet-scholen

30 september 2022

Suzanne van Norden

Even voorstellen

Boek →

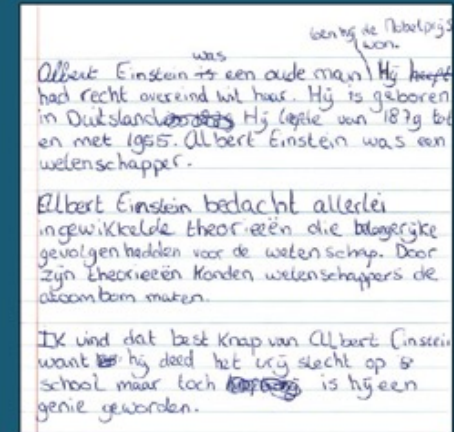
<https://www.coutinho.nl/nl/iedereen-kan-leren-schrijven-9789046906101>

Blog:

<https://iedereenkanlerenschrijven.nl>

Suzanne van Norden

Iedereen kan leren schrijven

Schrijfplezier en schrijfvaardigheid in het basisonderwijs

uitgeverij
coutinho

Freinet aan het woord

De moderne school (Ecole Moderne)

Dit uitgaan van de levende werkelijkheid betekent: midden in het leven staan! Dit houdt in dat een school een 'moderne school' moet zijn, die de leerlingen helpt om te leren regie te voeren over het leven van vandaag en zich voor te bereiden op de vraag van de wereld van morgen.

Deze tijd

- Geletterdheid van deze tijd
- Teksten van deze tijd
- Lesgeven in lezen en schrijven in deze tijd
- Geletterde kinderen van deze tijd

😱 wat nu weer

<https://blog.emojipedia.org/new-emojis-in-2022-2023/>

NIEUWE EMOJI'S IN DE MAAK: DIT ZIJN ZE!

Luister naar dit artikel

Deel dit artikel

Hartje hier, smiley daar. We houden allemaal van een *good old* emoji op z'n tijd. Het kan je appje namelijk nét even wat vrolijker, duidelijker of grappiger maken. Eigenlijk kunnen we nooit genoeg emoji's hebben. Goed nieuws dus, dat er ook nieuwe emoji's in 2022 in de maak zijn!

NIEUWE EMOJI'S IN 2022

Het emoji-pakket op je telefoon wordt hoogstwaarschijnlijk dit jaar nog verrijkt met 31 kekke nieuwe emoji's. Dat heeft Emojipedia bekendgemaakt. De emoji's moeten nog *confirmed* worden door het Unicode Consortium. Dit is de organisatie die alle emoji's goedkeurt en uitbrengt. Tot die tijd is het nog niet 100% zeker of deze emoji's écht worden gelanceerd. Maarrrr wij geven je alvast een kleine *sneak preview* van de huidige schetsen. Dit zijn ze!

<https://www.tele2.nl/blog/nieuwe-emojis/>

Achtergrond

Wie bepaalt welke nieuwe emoji's je telefoon krijgt?

10 februari 2018 10:03

Laatste update: 13 februari 2018 08:57

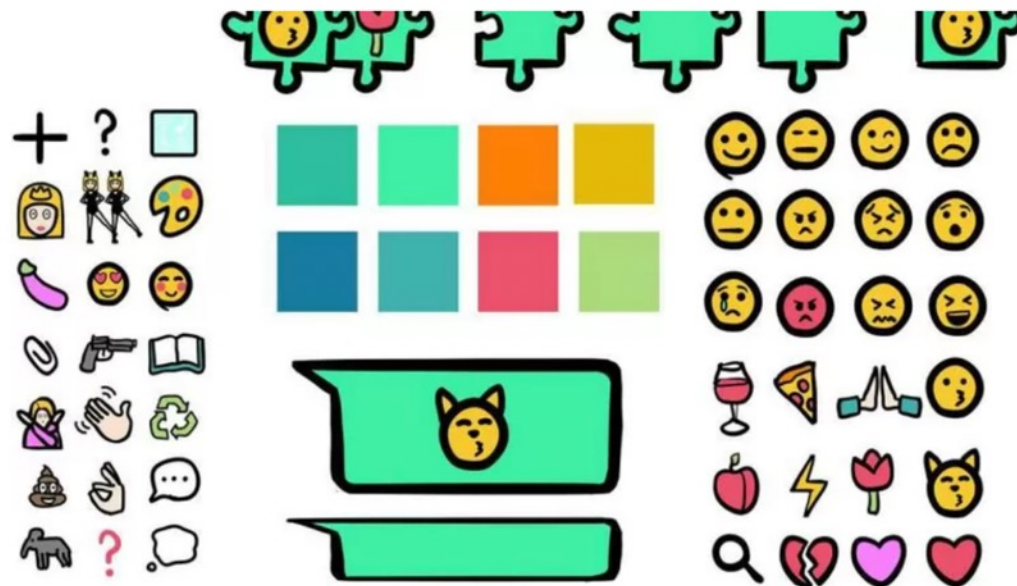
Ieder jaar krijgen smartphones nieuwe emoji's. Maar wie bepaalt eigenlijk welke smileys er door de grote techbedrijven worden toegevoegd?

De emoji-update is voor smartphonemakers inmiddels vaste prik. Er verschijnen gloednieuwe emoji's, terwijl ook nieuwe varianten met andere huidskleuren en haarkleuren worden geïntroduceerd.

<https://www.nu.nl/mobiel/5126222/bepaalt-welke-nieuwe-emojis-telefoon-krijgt.html>

Taalgebruik

Is 'emoji' een taal, of blijft het een teken?

Beeld Fadi Nadrous

Emoji's beleven de laatste jaren een stormachtige opkomst. Taalkundigen vliegen elkaar nu in de haren over de vraag of je 'emoji' als een volwaardige taal kunt beschouwen.

<https://www.trouw.nl/cultuur-media/is-emoji-een-taal-of-blijft-het-een-teken~bb95abc9/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F>

Geletterdheid van deze tijd

- We communiceren digitaal
- Kinderen experimenteren buiten school met media
- Beeld en geluid zijn even belangrijk als geschreven tekst
- Schrijftaal verandert; beeldtaal verandert
- De status van teksten verandert
- Wie bepaalt wat wij lezen/zien/gebruiken?

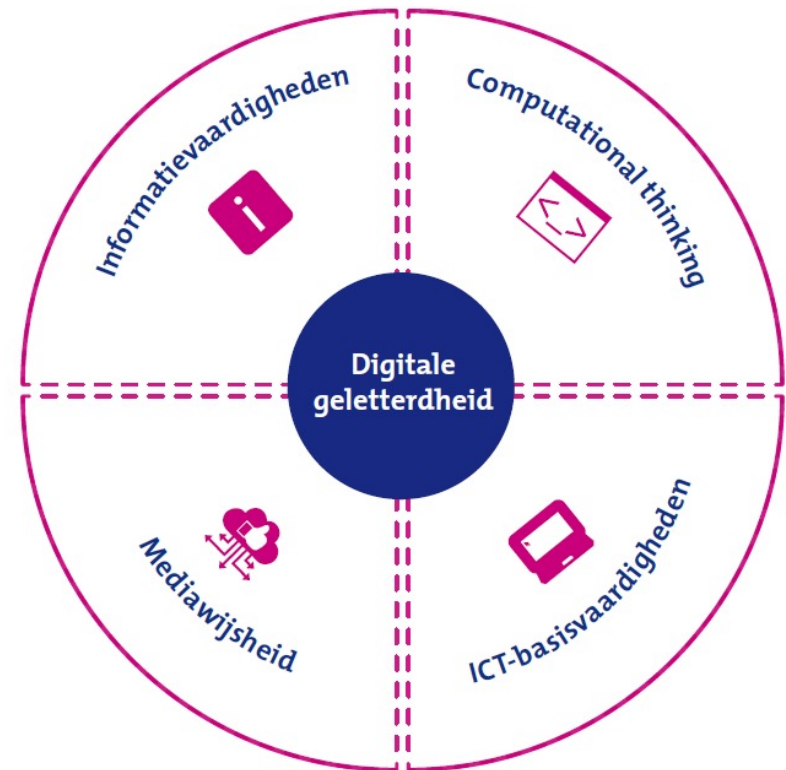
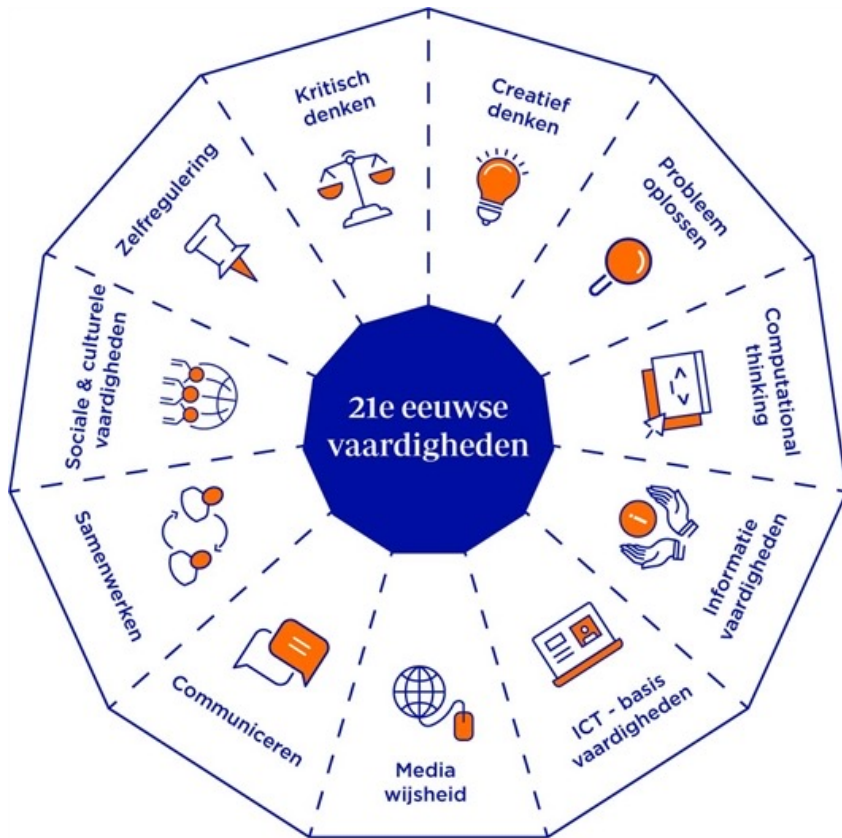
Geletterdheid van deze tijd

Wat zijn de kwesties?

- De leescrisis
- Wat is 'geletterdheid' in deze tijd?
- Lezen, schrijven en praten op school in de 21ste eeuw: moet er iets veranderen?
- Is de digitalisering van lezen en schrijven een bedreiging?

21ste eeuwse vaardigheden en Digitale Geletterdheid

Teksten van deze tijd en hoe we ze lezen

- In het dagelijks leven
- In de wereld
- Op school

400 gram Risotto

Zelf toevoegen:

- Olijfolie: 50 ml
- Witte wijn: 200 ml
- Bouillon of water: ca. 1200 ml
- Eventueel zout, boter en/of Parmezaanse kaas naar smaak

Pan: doe de olijfolie in de pan en voeg de risotto toe. Voeg de witte wijn toe en fruit de risotto gedurende 2 minuten, continu roeren, tot de wijn verdampt is. Op gematigd vuur, al roerend steeds een beetje kokende bouillon of water toe voegen zodat dit door de rijst opgenomen kan worden. Gebruik geen deksel. Na ca. 18 minuten is de risotto gaar, voor een zachtere rijstkorrel 2 minuten langer laten koken. Eventueel zout, boter en/of Parmezaanse kaas naar smaak toevoegen.

Warm serveren.

RI*
14%
<1%
<1%
<1%
delde
e

Teksten om je heen in de tastbare wereld

Online teksten in het dagelijks leven

Star Trek Online

Genre: mmorpg

Setting: fantasie, sci-fi

Graphics: volledig 3d

PvP: wedstrijden of duels PvE PvP allen tegen allen

Only available in English

Game to download

Speel Nu

Zie complete review

Wat Goed Is...

- ✓ Interessante missies
- ✓ Eigen Ruimteschip
- ✓ Veel content
- ✓ Originele aspecten

... en wat niet

- ✗ Ferengi-achtige cash shop

★★★★☆
Editorial vote: 8,0

Star Trek Online is een MMORPG ontwikkeld door Cryptic Studios (dat in de handen is van Perfect World) en geïnspireerd door de **wereldbekende** televisie serie. Helaas staat Perfect World niet zo bekend om hun goede Cash Shops. *Zo zijn de beste schepen te koop via de cash shop en als je als gratis speler hier een van wilt hebben, zul je hiermee belachelijk lang bezig mee zijn.* Maar, dat is een van de weinige minpunten van het spel!

Dit spel is eigenlijk **een must** voor Star Trek fans. Je kunt allerlei iconische plekken bezoeken (denk aan Deep Space Nine), interessante missies voltooien die zich in het Star Trek universum afspelen en zul je veel van de rassen, zo niet alle, rassen van de serie terugvinden. De space combat is erg gemakkelijk en zelfs een beetje wennen in het begin. *Zodra je op de grond bent, speelt het eigenlijk als de meeste MMORPGs, en dat is niet noodzakelijk een slecht punt!*

→ **Main points:**

- Geniet van het Star Trek universum.
- Neem deel aan explosieve space combat!
- Maak je eigen keuzes in missies.
- Bezoek iconische plekken zoals Deep Space Nine!
- Meer dan 30 verschillende speelbare rassen!

<http://www.mmommorpggames.com/games-in-het-nederlands/2/#forge-of-empires>

Informatieve websites, thuis en op school

Dieren en planten

Waarom kunnen cactussen leven in de woestijn?

Dit moet je weten

- Cactussen kunnen water in hun stam opslaan.
- Een cactus heeft lange wortels en slurpt daarmee het water op.
- Sommige reuzencactussen worden wel 18 meter hoog!

In de woestijn is het altijd droog. Waarom kan een cactus dan overleven als hij helemaal geen water krijgt? Willem Wever geeft je het antwoord! Cactussen kunnen namelijk water in hun stam opslaan.

Water opslaan

Cactussen zijn de bekendste woestijnplanten. Ze kunnen water in hun stam opslaan. Je verwacht het misschien niet, maar heel soms regent het in de woestijn. Een cactus heeft hele lange wortels en slurpt daarmee veel regenwater op. Het water wordt opgeslagen in het dikke lijf van de cactus.

https://willemwever.kro-ncrv.nl/vraag_antwoord/dieren-en-planten/waarom-kunnen-cactussen-leven-de-woestijn

Informatieve websites: tekst en beeld

Land en zeeschildpadden

Sommige schildpadden bleven op het land. Daar zijn ze traag en is het schild hard nodig. Als er gevaar is, trekken ze hun kop en ledematen in. Zo is het hele lichaam beschermd. De voorouders van de zeeschildpadden gingen in het water leven. Voor hen was een net wat minder massief schild beter. Zwemmen en drijven is dan veel gemakkelijker. Bovendien zijn schildpadden in het water lang niet zo traag, en is de bescherming minder nodig. Omdat minder massieve schilden handiger waren, is het schild van de zeeschildpad langzaam veranderd. De rug- en buikschilden zitten los van elkaar en zijn niet helemaal sluitend.

Met het massieve schild als bescherming kan de alligator de schildpad weinig aandoen behalve hem gevangen houden.

<https://natuurwijzer.naturalis.nl/leerobjecten/hoe-schildpadden-aan-hun-schild-komen>

Informatieve websites: hyperlinks

WIKIPEDIA
De vrije encyclopedie

- Hoofdpagina
- Vind een artikel
- Vandaag
- Etalage
- Categorieën
- Recente wijzigingen
- Nieuwe artikelen
- Willekeurige pagina

Informatie

- Gebruikersportaal
- Snelcursus
- Hulp en contact
- Doneren

Ontbossing

[Beluister](#)

[\(info\)](#)

► Voor het gelijknamige begrip uit de informatica, zie [Ontbossing \(informatica\)](#).

Ontbossing is het verdwijnen van **bos** door handelingen van **mensen** voor commerciële doeleinden, of om land te winnen voor **landbouw** of voor nederzettingen. Met name het verdwijnen van grote stukken **tropisch regenwoud** in het **Amazonebekken** is de laatste jaren in het nieuws gekomen door acties van **Greenpeace** en andere milieuorganisaties. Ook in de **Congolese regenwouden** is door illegale houtkap grote schade aangericht.

Ontbossing op **Tasmanië**

Inhoud [\[verbergen\]](#)

- 1 [Oorzaken](#)
- 2 [Gevolgen](#)
- 3 [Maatregelen](#)

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Ontbossing>

Verhalende jeugdliteratuur op papier: lineair langere teksten lezen

TOEN IK NIET KON KIEZEN

Op een dag ging ik iets leuks doen met mijn moeder.
Ik moest kiezen tussen de bioscoop en de dierentuin.
Ik was al drie keer met mijn vader naar de dierentuin geweest.
En ik wist niet naar welke film mijn moeder me mee zou nemen.

Wat wil je?
vroeg mijn moeder.

Allebei, zei ik,
maar dat kon niet.

Als ik het ene koos, had ik het andere niet.
Als ik het andere koos had ik het ene niet.
Ik mocht niet voor allebei kiezen.
Dat was geen kiezen, vond mijn moeder.
Ze zei: *Je moet weten wat je wilt.*

Maar dat kùn je niet altijd weten.

Het spookuur

Sofie kon niet slapen.

Een heldere manestraal viel door een kier in de gordijnen. Hij scheen precies op haar kussen.

De andere kinderen in de slaapzaal sliepen al uren.

Sofie deed haar ogen dicht en lag doodstil. Ze probeerde uit alle macht in slaap te vallen.

Het ging niet. De manestraal sneed als een zilveren mes door de kamer tot op haar gezicht.

Het huis was volkomen stil. Geen stemmen klonken op van beneden. Geen voetstappen klonken op de verdieping boven.

Het raam achter het gordijn stond wijd open, maar niemand liep op de stoep buiten. Geen auto's reden voorbij op straat. Nog niet het kleinste geluid was te horen. Sofie had nog nooit zo'n stilte meegemaakt.

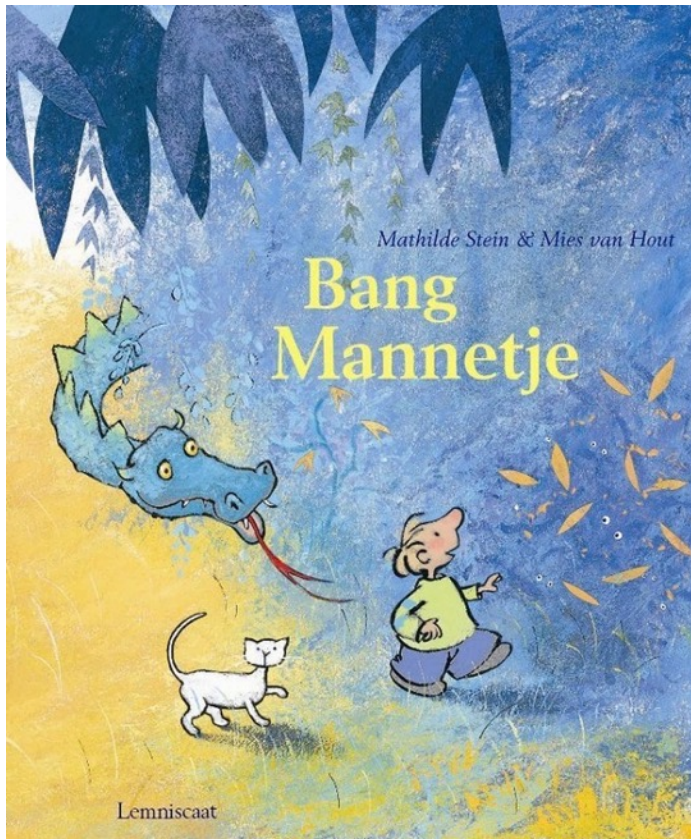
Misschien, dacht ze bij zichzelf, was dit nu wat ze het spookuur noemen.

Het spookuur, had iemand haar eens toegefluiserd, was een speciaal moment midden in de nacht wanneer

Digitale verhalende jeugdliteratuur

<https://www.youtube.com/watch?v=bE5kRnjQtBw>

YouTube NL

bang mannetje digitaal prentenboek

A YouTube video player showing a scene from the digital picture book 'Bang Mannetje'. The video is at 0:27 / 7:55. The scene depicts a boy with a large nose and a green shirt, looking towards a woman in a blue dress who is reaching out. The background is a bright, slightly blurred indoor setting. The video player includes standard controls like play, pause, volume, and full screen.

Bang mannetje

2.912 weergaven...

12 VIND IK NIET LEUK

DELEN OPSLAAN ...

Jeugdliteratuur online

All Popular tracks **Tracks** Albums Playlists Reposts

De Waanzinnige Podcast
#5.1 Sverre (10) leest Mus en kapitein
Kwaadbaard en De Amorfe

3 days ago

Write a comment

▶ 616

<https://soundcloud.com/dewaanzinnigepodcast/tracks>

<https://www.youtube.com/watch?v=5meHL9LP58E>

#boerboris #tedvanlieshout #philiphopman

Ted leest voor uit 'Boer Boris gaat naar de markt'

Informatieve (kinder)boeken op papier

Informatieve (kinder)boeken op papier

DE BELANGRIJKSTE VRAGEN OVER DE TWEDE WERELDOORLOG

(met antwoorden)

Waarom heet het de Tweede Wereldoorlog?

De Tweede Wereldoorlog heet zo omdat er ook een Eerste Wereldoorlog was. Van 1914 tot 1918 werd er gevochten in Europa, Azië en Afrika. Ook de Verenigde Staten vochten mee in deze oorlog. Omdat zowel verschillende landen meededen, werd het een wereldoorlog genoemd. Het woord 'Eerste' kwam pas voor 'Wereldoorlog' te staan toen er in 1939 een nieuwe wereldoorlog uitbrak.

Wanneer begon de oorlog?

De Tweede Wereldoorlog begon in 1939. Toen viel het Duitse leger Polen binnen. Engeland en Frankrijk hadden beloofd om op te komen voor Polen. Daarom verklaarden ze de oorlog aan Duitsland. Nederland werd aangevallen in mei 1940. De Tweede Wereldoorlog ging trouwens langer door dan je misschien denkt. In Nederland vierten we de bevrijding op 5 mei, maar de oorlog was pas afgelopen op 15 augustus 1945. Pas toen was er vrede in de hele wereld.

Waarom wilde Hitler zoveel landen veroveren?

Adolf Hitler, die vanaf 1933 de leider van Duitsland was, vond dat het Duitse volk het beste volk op aarde was. Hij vond dan ook dat dit volk recht had op een groot, machtig land met veel inwoners. Daarom had Duitsland ruimte nodig, en voedsel en olie. Die waren volgens Hitler te vinden ten oosten van Duitsland, in Polen en Rusland. Daar woonden toch maar minderwaardige mensen, vond hij. Na de Eerste Wereldoorlog was Duitsland veel gebied kwijtgeraakt, waardoor veel Duitsers buiten de grenzen woonden, in delen van Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije bijvoorbeeld. Hitler wilde dat al die Duitsers weer binnen de grenzen van het Duitse Rijk zouden wonen. Een van de eerste dingen die hij daarom deed was een stuk van Tsjecho-Slowakije innemen.

Waarom was Hitler populair?

In de tijd dat Hitler aan de macht kwam, was er veel armoede in de wereld. Veel mensen hadden geen werk en moesten hun best doen om te overleven. Tegelijk was de schade van de Eerste Wereldoorlog in Europa heel groot. Duitsland had nog extra problemen. Het was de verliezer van de die oorlog en had straffen gekregen omdat het de oorlog was begonnen. Het land moest bijvoorbeeld schadevergoedingen betalen en het mocht geen groot leger hebben. Voor veel Duitsers was het moeilijk om met het verlies en de straffen om te gaan. De regering in Duitsland probeerde de mensen te helpen, maar wist niet precies hoe.

Hitler kreeg de leiding van een politieke partij, de NSDAP. Hij beloofde mensen zonder werk aan een baan te helpen. Hij zei dat Duitsland een sterke leider nodig had om weer een belangrijk land te worden, waar mensen trots op konden zijn. Die leider zou hij zelf zijn. Hij wilde ook een groot leger opbouwen. Met een sterk leger zouden andere landen geen ruzie met Duitsland willen maken.

Toen hij in 1933 de leider van Duitsland werd, kwamen sommige van zijn beloftes ook uit. Steeds meer mensen hadden werk. Hij liet grote, nieuwe wegen aanleggen en hij maakte van Duitsland weer een machtig land in Europa.

Adolf Hitler schudt van enthousiasme

Wat is de NSDAP?

NSDAP is de afkorting van Nationaalsocialistische partij, de politieke partij van Hitler. De partij **kenkeruis**. In 1933 kwam deze partij aan de macht werd het hoofd van de regering: de Rijkskanselier **der Führer**, wat Duits is voor 'de leider'.

De NSDAP had grote ideeën over de toekomst van de partij nationalistisch: ze wilden dat mensen land en het Duitse volk. En socialistisch betekende Duitsers deed. Ze zorgden bijvoorbeeld tegen ziekte voor iedereen. Gewone Duitsers ze stonden de partij. Dat gaf Hitler meer

De partij van Hitler was ook racistisch en v **Sinti** minder waard waren dan Duitsers. C mosekuelen zouden minderwaardig zijn, door de NSDAP gediscrimineerd.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de NSD

Poster voor een bijeenkomst van de NSDAP in 1929.

Waarom metselbijen zulke geweldige bestuivers zijn

Door verschillende aanpassingen is de metselbij een ongelooflijk efficiënte bestuiver geworden. Essentieel, en aanvankelijk de reden dat ze over het hoofd werden gezien door commerciële tuinbouwers, is het feit dat ze geen honing maken.

Bloemenverspel
Een individuele metselbij bezoekt veel meer bloemen dan een honingbij, wat betekent dat onderlinge bestuiving bijna gegarandeerd is.

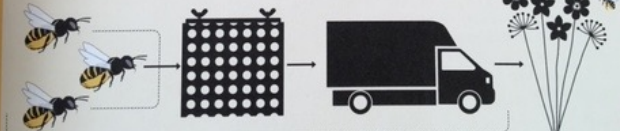
Stordige verzamelaars
Metselbijen zijn minder netjes dan honingbijen en bezitten geen stuifmeelkorven om het stuifmeel veilig in te bewaren.

Stuifmeelrepen
Stuifmeel valt van de buik van de metselbij, waardoor de kans op de overdracht van stuifmeel tussen bloemen groter is en ze dus bevrucht worden.

Harde werkers
Metselbijen kunnen goed toeragen bij lage temperaturen en dat stelt ze in staat om vroeg in het jaar al gewassen te bevruchten en om meer uren te maken op een dag.

NIEUWE BESTUIVERS IN AANTOCHT

Door de enorme terugloop in het aantal honingbijen de afgelopen jaren, is er in commerciële boomgaarden veel belangstelling voor andere bestuivers. Metselbijen zijn om meerdere redenen de belangrijkste kandidaten: er zijn soorten die gespecialiseerd zijn in fruit, het zijn efficiëntere bestuivers dan honingbijen en inkers kunnen, omdat ze nog niet zo lang gedomesticeerd zijn, hun genetische diversiteit beter behouden.

- 1 Bijen worden nog steeds gekweekt** uit (semi-)wilde populaties, maar door heel veel kasten in foeragegebieden te plaatsen kan de wilde populatie groeien.
- 2 Nestkasten worden ontworpen** voor het verzamelen van cocons; de jongen zijn dan gemakkelijk te verplaatsen en kunnen gekoeld worden om het uitkomen uit te stellen.
- 3 Cocons worden vervoerd** naar waar ze het meest nodig zijn, vaak het midden van een boomgaard.
- 4 Het uitkomen van de jongen** kan worden gepland in de periode dat de gewassen in bloei staan, zodat er voldoende bestuivers zijn.

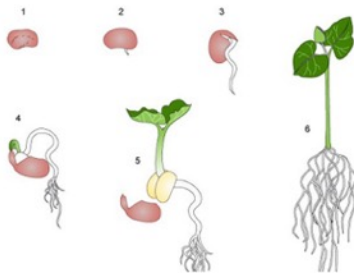
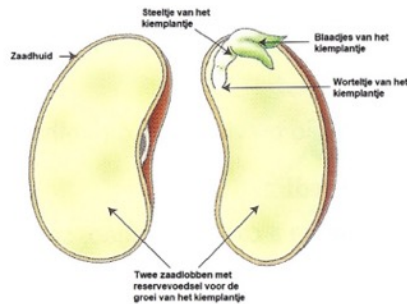
Papieren en digitale teksten om te leren

Hoe ontkiemt een zaadje?

Uit een zaadje groeit een nieuwe plant, dit noemen we ontkiemen. Het jonge plantje heet een kiemplant of 'spruit'. Als de plant groter wordt, gaat hij lijken op de plant die het zaadje maakte.

Een zaadje heeft een kiem, waaruit het kiemplantje groeit, en twee zaadlobben, die het reservevoedsel voor de kiemplant bevatten. Het reservevoedsel bevat suiker. De kiem gebruikt dit reservevoedsel om de wortel en de stengel te laten ontwikkelen.

Veel zaden kunnen lang rusten voordat ze gaan ontkiemen. Als de temperatuur en de hoeveelheid lucht in de grond precies goed is, kan er water door de zaadhuid komen. Dan start de ontkieming. Vanuit de kiem groeit de wortel naar beneden en de stengel naar boven.

YouTube

Zoeken

1618

0:42 / 5:04

De groei van de Grachtengordel / Expansion of Amsterdam in the Seventeenth Century

598.315 weergaven · 25 mrt. 2014

4,6K VIND IK NIET LEUK DELEN OPSLAAN ...

<https://www.youtube.com/watch?v=lvSHvfs3G1M>

Filmpjes om te leren

The screenshot shows the schooltv website interface. At the top left is the 'schooltv' logo. To its right is a search bar with the placeholder text 'Ik zoek een video over...'. Further right is a magnifying glass icon and a 'zapp' logo. Below the search bar is a navigation menu with buttons for 'Home', 'Programma's', 'Basisonderwijs', 'Voortgezet onderwijs', and 'Mijn Schooltv'. Below the navigation menu is a filter bar with the text 'Alle video's in de leeftijd' followed by colored buttons for '0-4 jaar', '5-6 jaar', '7-8 jaar', '9-12 jaar', '13-15 jaar', and '16-18 jaar'.

6 video's
DE WEEK VAN SCHOOLTV

Bespreek het nieuws in de klas
En speel daarna de Schooltv Klassenquiz

Meisjes minder gelukkig dan 5 jaar geleden, Mark Rutte praat in Suriname over slavernij, meer kinderen met beginnende gehoorschade, te weinig bezoekers musea én vooruitblik op de begrafenis van Queen Elizabeth.

MET QUIZ!

02:03

Quizzen met de hele klas

Hoe werkt het? **alle leeftijden**

Kijk de nieuwste aflevering

PatsBoemKledder! **5-6 jaar**

25:42

Geboortedag Hannie Schaft

08:32

Institutioneel racisme

Oude en nieuwe vaardigheden

Het spookuur

Sofie kon niet slapen.

Een heldere manestraal viel door een kier in de gordijnen. Hij scheen precies op haar kussen.

De andere kinderen in de slaapzaal sliepen al uren.

Sofie deed haar ogen dicht en lag doodstil. Ze probeerde uit alle macht in slaap te vallen.

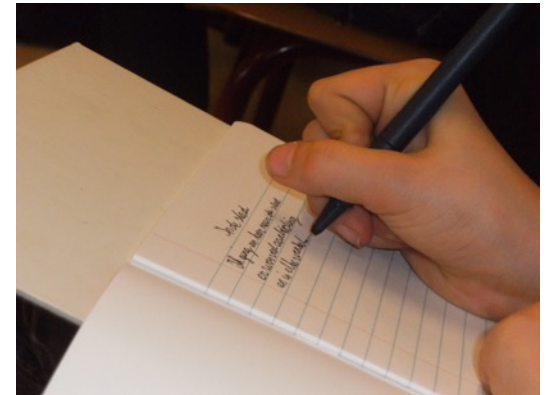
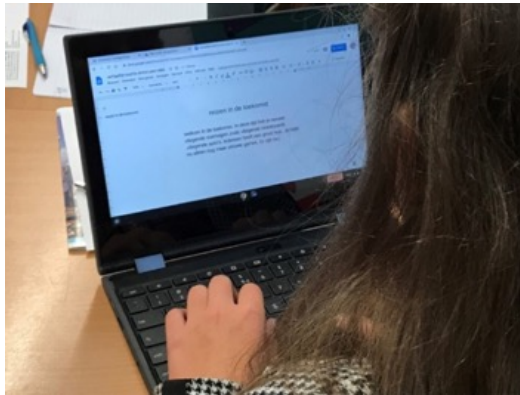
Het ging niet. De manestraal sneed als een zilveren mes door de kamer tot op haar gezicht.

Het huis was volkomen stil. Geen stemmen klonken op van beneden. Geen voetstappen klonken op de verdieping boven.

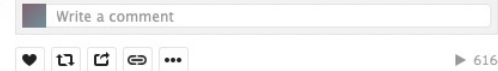
Het raam achter het gordijn stond wijd open, maar niemand liep op de stoep buiten. Geen auto's reden voorbij op straat. Nog niet het kleinste geluid was te horen. Sofie had nog nooit zo'n stilte meegemaakt.

Miïsschien, dacht ze bij zichzelf, was dit nu wat ze het spookuur noemen.

Het spookuur, had iemand haar eens toegefluisterd, was een speciaal moment midden in de nacht wanneer

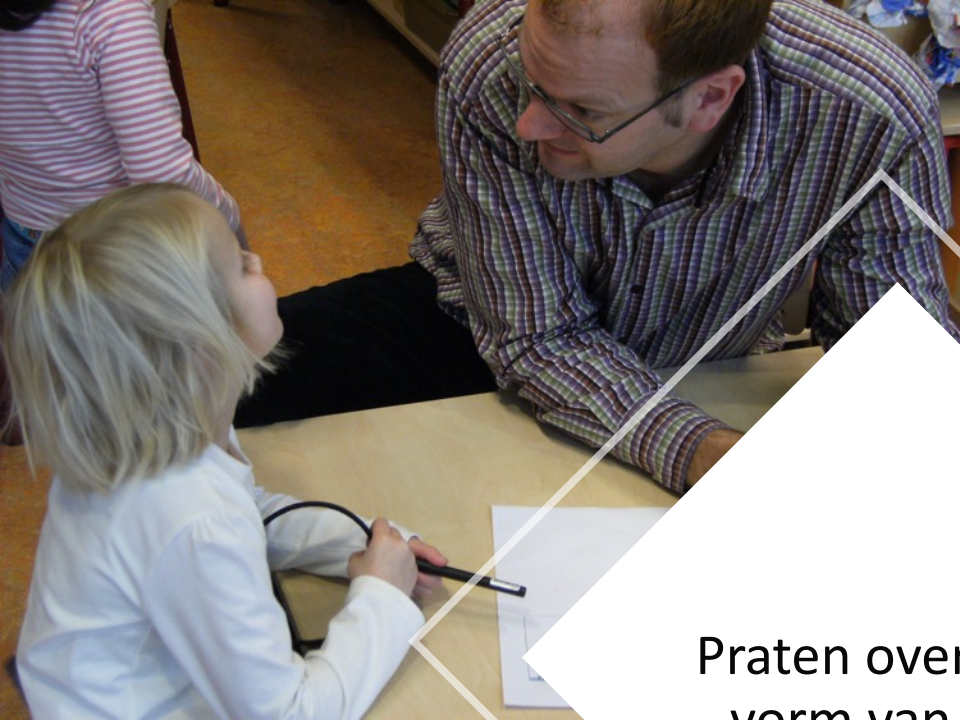
All Popular tracks **Tracks** Albums Playlists Reposts

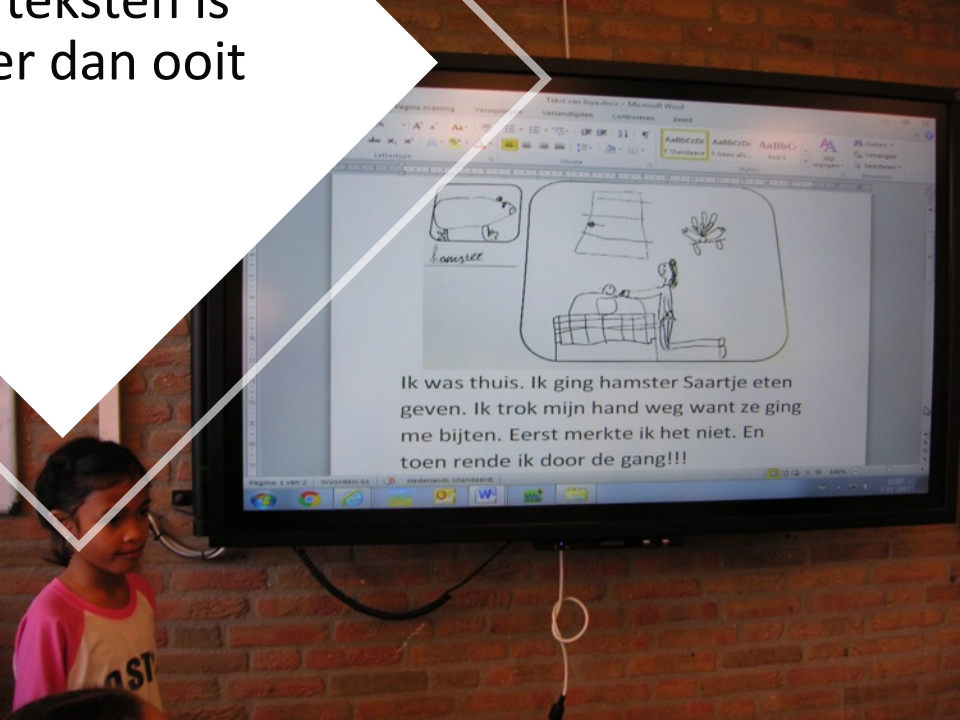
Lesgeven in lezen en schrijven in deze tijd

Meer dan lezen en schrijven alleen

Van techniek naar bewustzijn

Praten over inhoud en vorm van teksten is belangrijker dan ooit

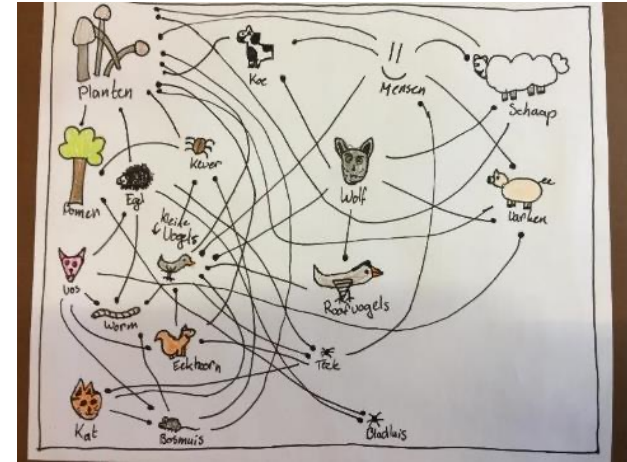
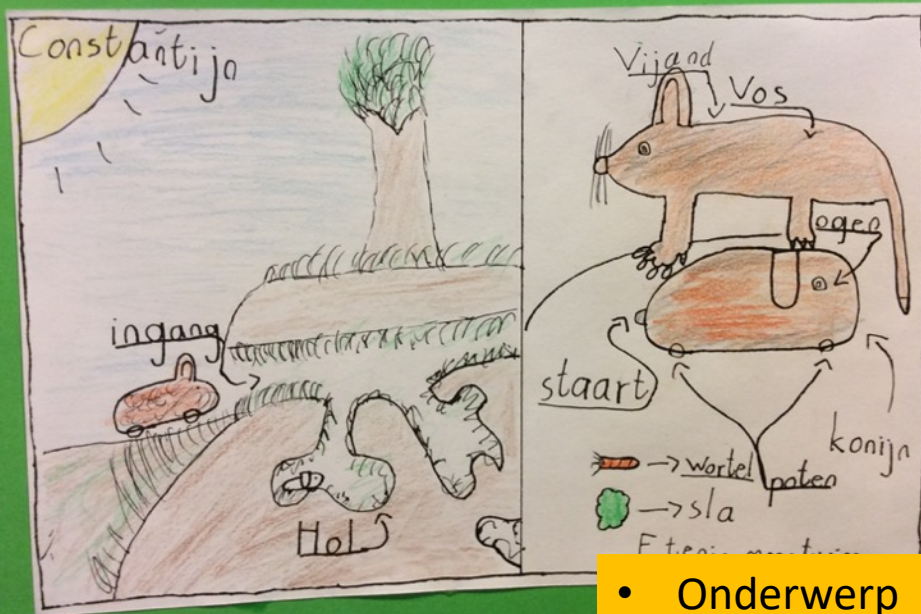

Gesprekken bij het lezen en schrijven van teksten

- Onderwerp
- Doel
- Structuur
- Taalgebruik
- Toon
- Vormgeving
- Media

Herwaardering van tekenen als communicatiemiddel

Bij de start van mijn onderzoek: ik denk dat mijn dier er zó uitziet in zijn leefomgeving:

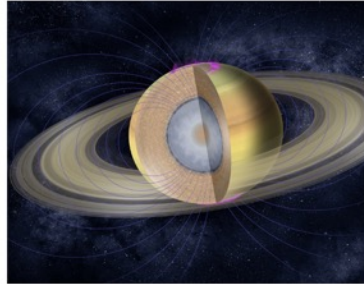
- Onderwerp
- Doel
- Structuur
- Taalgebruik
- Toon
- Vormgeving
- Media

Werken met beeld, 3D en geluid

Hoe ziet saturnus eruit?

⊕ Saturnus is een gele planeet. Maar alleen als de zon erop schijnt.

Als de Zon dat niet zou doen dan is Saturnus grijs. Ook heeft Saturnus een ring. De ring van saturnus is één van de bijzonderste objecten in de ruimte! Hij is opgebouwd uit allemaal lagen en draait om de as van Saturnus heen. Op het plaatje hiernaast zie je de kleur, ring en de opbouw van Saturnus!

Met wat wordt een slaaf gekocht?

Slaven worden het meest gekocht met trompeten, wapens, katoen of porselein. Zie figuur 3.

Figuur 3 hiermee worden ze gekocht

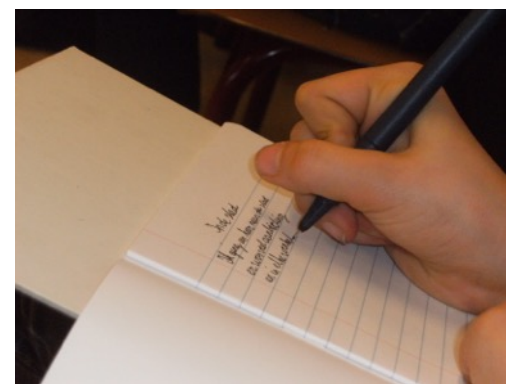
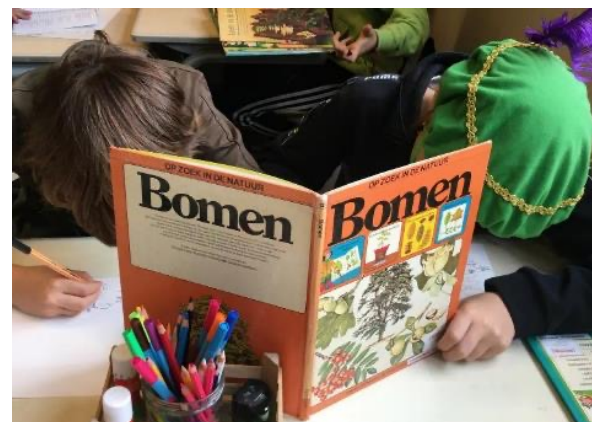
dit is een steen je denk dat het . een gewone steen is maar dat is het niet want het is een steen waar je n dat meel kan je brood maken

- Onderwerp
- Doel
- Structuur
- Taalgebruik
- Toon
- Vormgeving
- Media

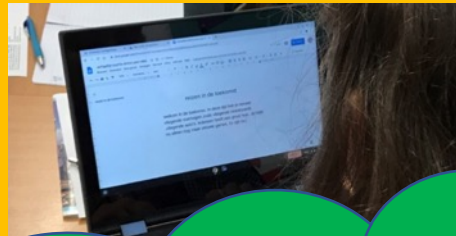
Wat mogen we niet verliezen?

- Diep lezen
- Langere teksten lezen en begrijpen
- Empathie en inleving in teksten
- Kritische analyse van teksten
- Schrijven wat je op je hart hebt
- Schrijven met de hand
- Tekenend wat je bedoelt en wat je weet
- Praten over wat je leest, bekijkt en schrijft

Geletterde kinderen van deze tijd

Samen komen we
verder

Dank!

Blog:

<https://iedereenkanlerenschrijven.nl>

Contact:

ikls@xs4all.nl

Suzanne van Norden

Iedereen kan leren schrijven

Schrijfplezier en schrijfvaardigheid
in het basisonderwijs

uitgeverij
coutinho